

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Анна Цоловска, СУ „Св. Климент Охридски”

**По процедура за придобиване на образователна и научна степен
„Доктор” в
Професионално направление: 1.2. Педагогика
(Предучилищна педагогика)**

**Факултет по начална и предучилищна педагогика
Софийски университет „Св. Климент Охридски”**

**Тема: „МЯСТО И РОЛЯ НА ИЛЮСТРАЦИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА
ТВОРЧЕСКАТА АКТИВНОСТ В ИЗОБРАЗИТЕЛНИТЕ ДЕЙНОСТИ НА
6-8-годишните ДЕЦА“
Докторант: Гергана Михайлова Михайлова – Недкова**

1. Данни за докторантурата

Дисертационният труд е обсъден на заседание на катедра „Предучилищна и медийна педагогика“ към ФНПП на СУ „Св. Климент Охридски“ на 20.02.2018 г. и е насочен за защита пред специализирано научно жури по научна специалност 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика). **При реализиране на дисертацията няма допуснати нарушения.**

2. Общи бележки за дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа 224 страници, от които 204 са текст-изложение и 20 страници приложения. Структурата му включва увод, три глави и заключение. Библиографията е от 101 заглавия. От тях 86 източници са на кирилица (78 на бълг. ез., 8 на руски ез.), 15 на латиница (10 на англ. ез., 5 немски ез.). Приложенията към дисертацията са с илюстрации от формиращата част на експеримента, анкетни карти с деца, родители и учители и допълнително отделно тяло с колажи от трите етапа на експеримента. В дисертационния труд са включени още 13 таблици и 14 диаграми.

Заглавието на дисертационния труд напълно отговаря на неговото съдържание, като последователността на отделните глави систематично разкрива предмета на анализа, разглежда хипотезите на автора и ги мотивира със съответните теоретически и практически примери.

Целите и задачите, формулирани в увода на дисертационния труд се отнасят към разглежданата тема, притежават яснота и конкретност. Поставените в дисертационния труд цели са, чрез психолого-педагогическия експеримент и формиращото изследване да се разкрие и докаже валидността на предложена методическа система за работа с илюстрации, които се тълкуват като предпоставка за творческата активност на децата от предучилищна възраст и първи клас в процеса на тяхната изобразителна дейност. Като методи са използвани количествен и качествен анализ. Такъв комбиниран подход обичайно се използва в приложните изследвания. Той е много подходящ, тъй като дава възможност да се определят и интерпретират резултатите, отнасящи се до движенията и взаимодействията при наблюдаваните процеси.

Дисертационният труд е структуриран по следния начин.

В увода е аргументирана актуалността на представената от автора теза и е дадена концепцията на изследването. Дисертацията е оформена в три глави.

Първата проектира проблема на основата на направен литературен обзор по изследваната тема. Втората описва теоретико-експерименталните и организационни параметри на изследването. Трета глава представлява анализ на резултатите. В заключението са направени изводи и формулирани приноси.

Дисертационният труд притежава висока степен на автентичност и оригиналност с оглед относително слабото разглеждане в нашата научна литература в областта на предучилищната педагогика на проблема за влиянието на различната образност спрямо активизирането на изобразителната креативност при 6, 7 и 8-годишни деца. Трябва да се посочи, че Гергана Михайлова представя нов по характер труд, който е

следствие и развитие на задълбочения и интерес към подобни проблеми, което е видно от посочените, направени от нея 8 публикации свързани с темата на дисертацията. Тезите в изследването са ясни, засягат многобройни области от знанието като е направен анализ на проблемната област.

Авторското мнение в процеса на посочения анализ е добре мотивирано и защитено като детайлно са представени поставените в дисертацията задачи, а именно:

Тези факти показват висока степен на познаване на проблема от автора, както и намиране на ясни варианти за изследването му и намиране на мотивирано решение на проблемната област, предмет на представената ми дисертация.

От анализа на текста на дисертационния труд става ясно, че при неговото създаване е използвана значителна по обем литература, която намира коректно място в текста на дисертацията. Литературата, използвана в дисертационния труд съответства на предмета и обекта на изследването, както и на поставените от автора в отделните глави на труда проблеми. Като силна страна на дисертационния труд трябва да се отбележи това, че в използваната литература са включени някои основни произведения, които имат значение за съвременната педагогическа и художествена наука. Част от използваните интернет източници също така са от специализирани сайтове, което значително повишава тяхното значение при използването в дисертационния труд.

Актуалност и значимост на проблема в научно и научно-приложено отношение

Дисертационният труд представя един от класическите проблеми в сферата на обучението в областта на изкуството и естетиката, планира и осъществява експеримент и предоставя еднозначни резултати. – Проблемът изследва отношенията между визуалните изкуства, в случая

представени от илюстрацията за деца, спрямо креативността на потребителите.

В научно-теоретичен план в настоящия труд могат да бъдат констатирани следните достойнства:

1. Осъществяването на идеята за запознаване на 6-8-годишните деца с различен тип илюстрации под формата на експеримент и отчитането на резултати, които показват повишаване на познанията им за заобикалящата ги действителност и оптимизиране на изобразителната им дейност се приема като даденост в художническите семейства, докато докторантката провеждайки своя обстоятелствен и коректен експеримент и, свеждайки неговите резултати до специализирана, педагогически ориентирана научна общност, създава възможност за нови перспективи в обучението на деца в предучилищна и начална училищна възраст.

2. Легитимирането на практика, която да запознава децата с различните видове илюстрации, които оказват позитивно отношение в изобразителната им дейност и по отношение на използването на разнообразни материали и техники е надграждащо и даващо допълнителен шанс. Това от своя страна способства за творческия и креативен подход, който всяко едно дете проявява и прилага.

3. Една от силните страни на докторската дисертация е хуманитарният и творчески акцент на основните изводи, както и изследователската методология. Така става възможно излизането извън рамките на тясната творческа насоченост.

4. Подбраните в приложението към дисертационния труд примери достатъчно ясно характеризират използването на избрания метод и изводите направени следствие постигнатите резултати.

Теоретичен модел и методика на изследването

При разработването на дисертацията е използван теоретичен модел на изследването, който може да се разглежда като класически, като заедно

с това този модел е творчески адаптиран към целите и задачите на изследването. По-конкретно методът се базира на теоретично проучване и критичен анализ на български и чуждестранни източници, изследващи различните видове илюстрация и въздействието ѝ върху изобразителната дейност на 6-8-годишни деца; психолого-педагогически експеримент в три етапа; анкетно проучване и математико-статистическа обработка и анализ на резултатите.

Дедуктивният метод предполагащ преминаване от общото към частното ясно може да бъде забелязан при подреждането на предмета на изследване в отделните глави.

Допълнително използван метод е наблюдението с цел стимулиране и регулиране на социални и познавателни умения.

Автентичност на материала и оригиналност на решенията

На основата на направения анализ на прилаганите в дисертационния труд теоретични и практически подходи мога да кажа, че прилаганите в дисертацията решения имат значително авторско участие, притежават висока степен на оригиналност и практическа приложимост.

Значителен е собственият принос на Гургана Михайлова при събирането и анализа на данните, както и тяхната адаптация към целите и задачите на изследването.

Разглежданите методи и методиката са творчески развити като тяхното приложение е разширено и приложено в сферата на възприемане на изкуството, по-конкретно детската илюстрация и нейното интерпретиране.

Нови изследователски модели

Представеният ми дисертационен труд дава основание да твърдя, че той съдържа значителен потенциал за развитие на заложените в него идеи. Такова развитие по преценка на автора или на научната общност би могло да бъде в следните области:

1. Развиване и конкретизиране на експеримента в посока на илюстрация поднесена на медии базиращи се на дигитални технологии.

2. Създаване на методика на базата на проведения в дисертацията експеримент за обучение на деца, както и адаптирането му към различни възрастови групи и етапи на обучението.

Научни приноси

Дисертационният труд е създаден напълно самостоятелно от дисертанта като очевидно се базира на сериозен практически опит и задълбочено теоретично изследване на посочената тематика.

Нивото на синтеза на съществуващите научни теории позволява по нов начин да се разглежда сферата на илюстрацията и връзката и със съвременните методи на обучение.

Втора глава представлява теоретико-експериментален обем обосноваващ поставените цели, формулираната хипотеза и средствата за тяхното постигане, както и показателите, избрани за да се направи проверка и описание на експеримента, което безусловно може да се определи като съществен научен принос поради оригиналността и прецизността на експеримента.

Съществен принос е използваната в дисертацията методология и методика на изследването, в това число и високата степен на творческа адаптация на различни теоретични и практически насоки в науката.

Теоретичният характер на приносите на дисертационния труд в никакъв случай не намалява неговото практическо значение. Наличието на изключително коректния и обемен експеримент, както и подробния анализа на някои от посочените методики дават възможност да се разработят конкретни творчески методики.

За мен, най-големият принос на **Михайлова** е това, че тя обръща вниманието към възможността чрез целенасочена, системна и методически артикулирана работа, посредством илюстрации да се повиши

креативността, изобразителната култура и съобразителността при деца между 6 и 8 годишна възраст.

Заключение и предложение

Дисертационният труд представлява завършено и пълноценно научно изследване имащо както теоретично, така и важно практическо значение. Той отговаря на изискванията за научен труд и поради това заслужава изцяло и напълно положителна оценка.

Предлагам на уважаемите членове на Научното жури да бъде присъдена образователната и научна степен **„ДОКТОР”** по **Професионално направление: 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика)** на **Гергана Михайлова Михайлова**.

Рецензент: доц. д-р Анна Цоловска

09.07.2018

София